

ОСНОВНІ НАПРЯМКИ РОЗПОДІЛУ ПРИБУТКУ НА ПІДПРИЄМСТВІ

Вінницький національний технічний університет

Анотація

В ході роботи було проаналізовано поняття прибутку та розподілу його на підприємстві. Визначено основні шляхи використання підприємствами прибутку, який вони мають у своєму розпорядженні.

Ключові слова: прибуток, розподіл прибутку, розвиток підприємства.

Abstract

During the work, the concept of profit and its distribution at the enterprise was analyzed. The main ways of using profits, which they have at their disposal, are determined.

Keywords: profit, profit distribution, enterprise development.

Вступ

Максимізація прибутку є метою діяльності кожного комерційного підприємства. Проте часто коли компанія вже має цей прибуток, вона не знає, куди його витратити, щоб отримати найкращий результат в короткостроковій та довгостроковій перспективі. Інколи не правильне використання отриманих ресурсів призводить до того, що в наступних періодах їх вже не має. Виходячи з цього правильний розподіл прибутку є життєво важливим елементом успішного функціонування будь якого підприємства. Тому дослідження шляхів його розподілу на підприємстві є дуже актуальним на сьогоднішній день. Предметом дослідження є шляхи застосування прибутку на підприємстві. Даній тематиці присвячені роботи багатьох вітчизняних і зарубіжних вчених: Ж.Б. Сея, А. Сміта, С.Ф. Покропивногоб, Л.І. Шваба, Н.М. Бондара та інших.

Метою роботи є з'ясування основних шляхів використання прибутку на підприємстві.

Результати дослідження

Для початку необхідно розглянути, саме поняття прибутку. Адам Сміт пише, що «прибуток – це частина вартості, що залишається після вирахування ренти та загробної плати». Іншими словами він говорить, що прибуток, це те що залишається, після того, як підприємець розраховується зі всіма витратами, які було понесені під час виробництва продукції.[1, 96]

В той же самий час Ж.Б. Сей розглядав прибуток, як винагороду підприємця, що складається з 2 частин: 1 частину він отримував за вкладений ним у підприємство капітал, а 2 за свої «промислові здібності, талант, дух порядку та управління».[2, 125] Якщо порівняти 1 та 2 визначення, то ми бачимо деяку схожість, проте у випадку Ж.Б. Сея присутній пункт індивідуальних якостей підприємця, чого у А. Сміта не має. Проте прибуток і капітал присутній в обох випадках.

Сучасні вчені С.Ф. Покропивний [3], Л.І. Шваб [4] та Н.М. Бондар [5] розглядають прибуток як частину виручки, що залишається після відшкодування всіх витрат на виробничу й комерційну діяльність підприємства. В той самий час О.О. Гетьман та В.М. Шаповал роблять висновок, що «прибуток представляє собою різницю між ціною реалізації та собівартістю продукції (товарів, робіт, послуг), між обсягом отриманої виручки та сумою витрат на виробництво та реалізацію продукції» [6, 387]. Якщо ж порівняти ці 2 визначення, то стає зрозуміло, що вони дуже схожі і визначають категорію «прибуток», як частина виручки від реалізації, що залишається у підприємства після сплати всіх необхідних витрат на його діяльність.

Проте постає логічне питання, як саме можна витратити цей прибуток? Загально відомо, що тримати кошти без чіткого призначення дуже не вигідно, тому що при цьому підприємство втрачає вигоду, яку можна було б отримати використавши наявні ресурси. Тому доцільно розглянути шляхи використання прибутку на підприємстві.

Залежно від організаційної форми підприємстві існують певні особливості розподілу прибутку. Наприклад, якщо підприємство має акціонерну форму власності, то при розподілі прибутку воно має формування фонду виплати дивідендів та резервного фонду в тих обсягах, що визначені законодавством. Розмір відрахувань до фонду виплати дивідендів залежить від наступних факторів:

обсягу та структури акціонерного капіталу, кон'юнктури фінансового ринку та типу дивідендної політики, яку акціонерне товариство.

Планування розподілу прибутку здійснюється в такому порядку:

1. Визначення потреби у прибутках за напрямками його використання.
2. Формування цільової структури розподілу прибутку.
3. Визначення пріоритетності у використанні прибутку за окремими напрямками використання.
4. Збалансування потреби в прибутку за напрямками його використання з можливостями отримання прибутку при здійсненні господарсько-фінансової діяльності підприємства.

Розрахунок потреби в прибутках за напрямками його використання здійснюється за окремими елементами його складових:

- фінансуванням розвитку матеріально-технічної бази підприємства (авансування основного капіталу);
- фінансуванням приросту власних оборотних коштів (авансування власного оборотного капіталу);
- фінансовим резервом (фонд розвитку чи фонд регулювання цін);
- погашенням довгострокових і середньострокових кредитів банків;
- погашенням інших видів кредитних зобов'язань підприємства і виплатою відсотків з них;
- придбанням кредитних зобов'язань, акцій інших підприємств;
- фінансуванням діяльності об'єднань, асоціацій, концернів й інших господарських структур, членом яких є підприємство;
- здійсненні соціального розвитку і заохочення трудового колективу;
- виплатою дивідендів власникам підприємства;
- сплатою податків, інших обов'язкових платежів і внесків, передбачених законодавством.

Оцінка впливу перелічених факторів дозволяє здійснювати ранжування потреб у використанні прибутку при його формуванні.

Лише після затвердження плану формування прибутку приймається остаточне рішення, щодо розподілу прибутку. У випадку коли прийнятий план формування прибутку не відповідає за сумарній потребі в прибутку за окремими напрямками його використання, то в такому випадку доцільно переглянути розміри його використання на різні потреби враховуючи пріоритети розвитку підприємства та його загальну стратегію.

Підприємство вільно розпоряджається частиною прибутку, що залишилась в його розпорядженні. Проте порядок розподілу і використання прибутку має бути зафіксований в статуті компанії та визначений положеннями, які розробляються компетентними економічними службами підприємства і затверджується його керівництвом.

Якщо було прийнято рішення про виділені ресурсів на розвиток виробництва, то в такому випадку фінансуються витрати на технічне переозброєння виробництва, освоєння нових технологій, здійснення природоохоронних заходів, нове будівництво виробничих потужностей, удосконалення технологій і організацію виробництва, фінансується поповнення власних обігових активів, здійснюються внески на створення статутних капіталів інших підприємств і на утримання союзів, концернів, асоціацій, до складу яких входить підприємство, погашаються довгострокові кредити, взяті на виробничий розвиток, відсотки по них, тощо.

У випадку коли підприємство навпаки бажає використати наявний прибуток на соціальний розвиток, то зазвичай фінансуються наступні витрати: на будівництво житла і об'єктів культурно-побутового призначення; на утримання будівель і споруд, призначених для культурно-освітньої і фізкультурно-оздоровчої роботи серед робітників підприємства; на утримання дитячих дошкільних установ, таборів відпочинку для дітей, які знаходяться на балансі підприємства; для надання допомоги школам, притулкам для літніх людей і інвалідів; на відшкодування збитків житлово-комунального господарства, яке знаходиться на балансі підприємства; на придбання путівок до будинків відпочинку і санаторіїв робітникам; на проведення культурно-масових і оздоровчих заходів відповідно до потреб робітників підприємства тощо [7-9]/

Відповідно до статуту підприємства мають змогу використовувати прибуток, що залишився в їх розпорядженні, на збільшення власного капіталу, на утворення та поповнення резервного капіталу. Тезаврований прибуток – це прибуток, що залишається в розпорядженні підприємства після сплати податків та виплати дивідендів і спрямовується на збільшення його власного капіталу.[8] Тезаврація прибутку відображається в пасивах балансу за такими позиціями:

- збільшення нерозподіленого прибутку;
- збільшення резервного капіталу.

Відрахування на формування фондів підприємство здійснює лише у тому випадку, якщо їх створення передбачено відповідними установчими документами.

При цьому прибуток, спрямований на поповнення власного капіталу, може використовуватися на збільшення майна підприємства за рахунок фінансування об'єктів виробничого та невиробничого призначення, що вводяться в експлуатацію, придбання техніки, обладнання та інших основних засобів, фінансування приросту оборотних активів та ін.

Висновки

Отже, в процесі дослідження розглянуто поняття прибутку та визначено основні напрями за якими він може бути використаний на підприємстві. Було з'ясовано, що на розподіл прибутку впливають різні фактори, такі як: стратегія підприємства, організаційно-правова форма, потреби, установчі документи тощо. Беручи до уваги ці фактори, керівництво підприємства має змогу використовувати весь прибуток, що залишається на підприємстві, після сплати всіх необхідних відрахувань, на свій розсуд, проте ці дії мають бути зазначені у відповідних документах. Слід відмітити, що розподіл прибутку на підприємстві є дуже важливою складовою його успіху, так як правильно його використання може надати підприємству велику вигоду в майбутньому.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Адам С. Дослідження про природу і причини багатства народів / Сміт Адам. – Київ: Ексмо, 2016. – 1056 с.
2. Сей Ж. Б. Трактат по політичній економії / Жан- Батіст Сей. – Київ: Справа, 2009. – 232 с.
3. Покропивний С.Ф. Економіка підприємства: Підручник. / С. Ф. Покропивний – [2-ге вид. перероб та доп.]. – К.: КНЕУ, 2001. – 352 с.
4. Шваб Л.І. Економіка підприємства: Навч. посібник/ Л.І. Шваб - [4-те вид.]. – К.: Каравела, 2013. – 584 с
5. Бондар Н.М. Економіка підприємства: Навч. посібник./Н.М. Бондар – К.: Видавництво А.С.К., 2014. – 400 с.
6. Гетьман О.О., Шаповал В.М. Економіка підприємства: Навч. посібник/ О.О. Гетьман – К.: Центр навч. літератури, 2012. – 488 с.
7. Ангелко І. В. Основні джерела формування інвестиційних ресурсів підприємства в умовах його розвитку / І. В. Ангелко. // Young Scientist. – 2015. – №2. – С. 893–897.
8. Мурашко О. В. Формування і розподіл прибутку на підприємстві / О. В. Мурашко. // Науковий вісник УМО "Економіка та управління". – 2016. – №1. – С. 241–248.
9. Єпіфанова І. Ю. Фінансовий аналіз та звітність : практикум / І. Ю. Єпіфанова, В. В. Джеджула. – Вінниця : ВНТУ, 2017. – 143 с.

Владислав Олександрович Слюсар – студент групи МОф-146, факультет менеджменту та інформаційної безпеки, Вінницький національний технічний університет, м. Вінниця, e-mail: vladslyusar@gmail.com

Науковий керівник: **Ірина Юрїївна Єпіфанова** – канд. екон. наук, доцент кафедри фінансів та інноваційного менеджменту, Вінницький національний технічний університет, м. Вінниця

Vlad A. Slyusar - Faculty of Management and Information Security, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia, email: vladslyusar@gmail.com

Supervisor: **Iryna Yu. Yepifanova** - Cand. Sc. (Econ), Assistant Professor of Finance and Innovation Management, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia